

SOCIETAT ▶ MANRESA

Entrevista Abel Rubió i Serrat

Responsable de l'Arxiu de la Seu de Manresa. Treballa a l'Arxiu Comarcal d'Osona i, els divendres, de 4 de la tarda a les 8 del vespre, a l'Arxiu de la Seu de Manresa, que porta per primera vegada una persona de fora de la parròquia. A aquesta hora és obert per a qui el vulgui consultar

«En història medieval, a la basílica de la Seu tenim un arxiu que és potent»

▶ Rubió destaca dels fons els fragments de manuals notariais dels anys vint del segle XIII, «que és una cosa raríssima»

Gemma Camps

MANRESA

■ A Manresa, a banda de l'Arxiu Comarcal hi ha un altre arxiu on també hi ha pergamins, lligalls i llibres de fa segles. És l'Arxiu de la basílica de la Seu. Situat a la Baixada del Seu, al costat de Càritas, sempre ha estat molt amagat. Ara, la parròquia ha fet un pas important per obrir-lo més. Des de final d'estiu, contractat pel bisbat, hi treballa Abel Rubió i Serrat (l'Esquirol, 1988). Llicenciat en Història i Màster en Arxivística i Gestió de Documents (UAB), Rubió, que treballa a l'Arxiu Comarcal d'Osona, atén el de la Seu els divendres, de 4 de la tarda a 8 del vespre. Aquest dia, és obert per a qui hi vulgui anar a fer alguna consulta. És la primera vegada que el gestiona una persona que no forma part del Capítol de Canoges de la Seu, des d'on sempre se n'havia encarregat un canonge arxiver; el darrer va ser mossèn Masnou. La missió de Rubió és inventariar-ne i informatitzar-ne el contingut.

■ Com és que entra a treballar a l'Arxiu de la Seu?

■ Des del bisbat se'm demana si hi ha la possibilitat que me n'encarregui perquè estigui obert al públic unes determinades hores de la setmana. La pretensió és que hi hagi un horari fix, que hem establert els divendres a la tarda.

■ Ja estava al servei del bisbat?

■ No. Sempre he tingut un lligam molt fort amb l'Arxiu Episcopal de Vic i allà em coneixien perquè hi vaig habitualment, però, com a treballador, no.

■ Quants lligalls hi ha a l'Arxiu de la Seu, i de quins segles?

■ Tenim documentació des del segle XI fins al XX i, dins d'aquest període, n'hi ha de molt diversa i de procedències, també, diverses. Com a volum, en el món de l'arxivística es parla de metres lineals i, aproximadament, són uns 150.

■ Veig que ha preparat uns quants documents damunt la taula. De quan són?

■ Aquest pergami és del 1210. El paborde, un tal Petrus, Pere, confirma a un tal Robert perquè tingui l'escrivania de manera perpètua. La Seu ha passat diferents vicissituds. Un dels fets més remarcables és l'incendi que hi va haver al final de la guerra de Successió.

Abel Rubió a l'Arxiu de la Seu, que ocupa una habitació i un entresolat a l'edifici del costat de Càritas

Aquest és un llibre de censals que comença parlant d'aquest incendi volent dir: no tenim documentació anterior perquè es va cremar. Aquest llibre és de les carnisseries de Manresa. Des de la Seu hi havia una gestió dels ramats que es mataben per vendre-ho a les carnisseries i obtenir rendes de la carn que es venia a la ciutat. Era un sistema de monopolis. En aquest altre cas, són peces de terra de vinya de tot el que seria el pla de Bages. Una persona hi tenia un dret i pagava un tant.

■ De les obres de la Seu n'hi ha?

■ És una documentació relativament petita, però que té molt interès per estudiar a nivell arquitectònic. Però hi ha poqueta cosa.

■ Ha tingut temps per fer-se una idea del fons que guarda?

■ Una idea general, començar a inventariar les coses i a fer una primera informatització i ser capaç de tenir les eines per posar a l'abast del públic la documentació, sí. Un coneixement profund, no, però això vol el seu temps.

■ Posar l'arxiu a l'abast de la gent. Aquest és l'objectiu?

■ L'usuari, al final, acaba sent el teu referent principal. El que fas és dotar-te d'eines per, quan t'arriba, poder-lo atendre en les millors condicions possibles i saber quina documentació tens i, en el tema que està buscant, poder-lo ajudar al màxim. Això vol dir un treball previ al darrere que és l'al-

tra part de la feina. En aquest cas tenim un arxiu amb un lligalls que van ser fets a final del XIX i principi del XX per grans experts de la ciutat de Manresa com Leonci Soler i March o Sarret i Arbós, però que responen a uns criteris més aviat temàtics, desfent una mica la procedència. Això és molt habitual al segle XIX i va ser una feina ingent i que ha servit durant tot el segle XX, però estem en un context en què la informàtica, Internet, les noves tecnologies i xarxes socials estan obrint tot un nou món i els arxius no es poden quedar enrere. Més que criteris per temes, el que l'arxivística reivindica sobretot són determinats principis com el de provenença i unitat del fons.

■ Del que ha vist de l'arxiu, què pot dir del seu valor?

■ Estem parlant d'un arxiu que, a nivell medieval, és petit però té el seu potencial. El cas, per exemple, de les notaries. A Catalunya, en general, no es valora la seva importància a nivell històric. La notaria que comença el segle XII a Bolonya només té com a mirall Catalunya, i a Manresa estem parlant que hi ha fragments de manuals notariais de la dècada dels anys vint del segle XIII, que és una cosa raríssima que la gent especialitzada coneix, però de la qual el públic en general no té gaire coneixement o no sap valorar-ho. El fet de dir que estic en un arxiu que

té aquest tipus de documentació que potser només és comparable a l'Arxiu Episcopal de Vic i al dels protocols notariais de Barcelona, té el seu què. Es tracta de saber-ho posar en context i valorar. En història medieval a la basílica de la Seu tenim un arxiu que és potent.

■ Què hi abunda més?

■ La majoria de llibres són de comptabilitat eclesiàstica per saber els ingressos, perquè tenen l'obligació de dir unes misses durant l'any perquè una persona ho ha deixat en un testament...

■ I han de portar el control...

■ Sí, han d'anar a cobrar a una casa cada any tres sous perquè hi estan deixats per dir la missa. No és simplement l'activitat religiosa la que queda de manifest sinó una altra activitat social, econòmica.

■ Un inventari exhaustiu no existeix d'aquest arxiu?

■ No. El que sí que hi ha és alguna documentació que ha estat estudiada. Gent que hi ha treballat i que n'ha tret molta informació. A nivell d'historiadors, mossèn Gasol, Xavier Sitjes o Marc Torras, per posar alguns noms.

■ El més antic comentava que és del segle XI. Què hi ha?

■ Molt poqueta cosa. Quatre pergamins comptats. El gruix de la documentació comença el segle XIII. El segle XIV ja va de debò, i el XV, XVI, XVII. Sobretot, de la paborde, del paborde, que era qui dirigia la Seu de Manresa; de la

cort del veguer, que del que s'encarregava era de la justícia. Una gran part dels processos judicials hi són, amb la informació que hi pugui haver. Estem parlant de bandolerisme, de deutes, el ventall és molt ampli. I és una documentació que, a nivell d'usuaris, requereix certs coneixements. El segle XI i XII, sense saber llatí, gairebé no pots anar a un arxiu. Paleografia. Quan et trobes documentació del segle XVII que sí que estarà en català, però que el 95% de la població no entendrà què hi diu... Els usuaris solen ser gent amb una certa formació o que, per vocació, tenen coneixement i molta d'autodidacta, que és perfectament capaç de barallar-se amb el llatí i amb lletres antigues.

■ La feina de l'arxiver també era la de produir?

■ No. L'arxiver en un sentit històric tenia com a funció molt bàsica custodiar la documentació com a eina que tenia un valor jurídic i permetia garantir uns drets. La documentació com a informació no deixa de tenir una part del poder i la capacitat d'exercir-lo. És molt important tenir ben guardat un pergami que t'està justificant els drets sobre una casa perquè, el dia que hi ha un conflicte sobre la seva propietat entre una institució i una altra, quedi clar qui té aquell dret. Actualment, tenim uns registres públics que han canviat molt el model conceptual de la propietat perquè tens un problema i te'n vas allà a veure què diu. Abans, el que acreditava la propietat era un document i tenia una funció que era increïblement vital. La figura de l'arxiver és molt important per garantir el coneixement de la documentació. Saber què ha d'anar a buscar, on ho ha d'anar a buscar, per quin tema...

■ Qui feia aquests documents?

■ Estem parlant bàsicament dels escrivans, escrivans notaris, que estaven autoritzats pel paborde i que tenien aquest dret.

■ És viu l'Arxiu de la Seu?

■ Com a arxiu viu s'hauria d'entendre la gestió que hi pugui haver del Capítol de Canoges actual, que n'és la continuïtat com a institució. En aquest sentit, sí. Evidentment, des del moment que el segle XIX s'acaba l'antic règim i moltes de les funcions monopolitzades per la Seu passen a mans públiques, en aquest sentit d'administració, aquí la documentació comença a decaure.